



**รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู : กรณีศึกษาหลักสูตร
การผลิตครูควระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา มหาวิทยาลัยพะเยา**

**Pre-service Teaching Practicum Experience Development Model :
Case study of Dual Bachelor's Degree Program, University of Phayao**

สมบัติ นพรัก*

Sombat Noparak

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและ ปัญหาการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตาม หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการการ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในเบื้องต้นประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 ท่านก่อน นำไปทดลองใช้ และขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับนิสิตที่ ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในปีการศึกษา 2558 จำนวน 355 คน แล้วทำการประเมินผลการใช้รูปแบบ นำ ผลมาปรับปรุงรูปแบบเพื่อใช้ในปีการศึกษา 2559 กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 527 คน ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยพะเยา 1.1) หลักสูตรเป็นหลักสูตร การผลิตครูควระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ระหว่างหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตกับหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต และหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิธีการนิเทศนิสิตหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต ปีการศึกษา 2557 อาจารย์ นิเทศด้วยการนิเทศแบบตัวต่อตัว (Face to Face) และปีการศึกษา 2558 อาจารย์นิเทศด้วยการนิเทศแบบ ตัวต่อตัว (Face to Face) และนิเทศแบบออนไลน์ (Online) โดยใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น web cam, facebook live, video และ clip 1.2) ปัญหาด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของการผลิตครู 2 ประการ ได้แก่ (1) ปัญหาในการเลือกสถานศึกษาที่นิสิตจะต้องออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งปัญหาด้านจำนวนสถานศึกษา การเดินทางไปนิเทศของอาจารย์นิเทศ และการใช้งบประมาณในการเดินทางไปนิเทศ (2) ปัญหาจำนวน อาจารย์นิเทศก์ นิสิต 1 คนที่ต้องใช้อาจารย์นิเทศก์ 2 คน ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์จากวิทยาลัยการศึกษา 1 คน และอาจารย์นิเทศก์จากคณะที่สอนวิชาเอกอีก 1 คน 2. ผลการพัฒนาการบริหารจัดการการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบไปด้วย ความเป็นมาของรูปแบบ แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ และกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การประยุกต์ใช้ทฤษฎีระบบ ประกอบด้วย บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ และข้อมูลป้อนกลับ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดย ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด 3. ผลการทดลองใช้ พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นทำให้

*อาจารย์พิเศษคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

(1) นิสิตหลักสูตรการผลิตครูควาระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา หลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นกับหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต และหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นกับหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต ได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ภายใน 1 ปีการศึกษา (2) อาจารย์นิเทศก์ 114 คน ต่อนิสิต 527 คน สัดส่วนเท่ากับ 1:4.62 (3) มีการนิเทศทั้งแบบตัวต่อตัว (Face to Face) และแบบออนไลน์ (Online) โดยใช้สื่อเทคโนโลยี video และ clip (4) นิสิตสำเร็จการศึกษาปีการศึกษา 2559 คิดเป็นร้อยละ 100 (5) นิสิตส่งข้อมูลป้อนกลับ ภายใน 1 ปี จำนวน 418 คน ประกอบ อาชีพครู 324 คน คิดเป็นร้อยละ 77.51

คำสำคัญ: การบริหาร / การจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู / หลักสูตรควาระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา

ABSTRACT

The objective of the research was to develop the pre-service teaching practicum experience model. The research had 3 steps : (1) studying basic information and problem of pre-service teaching practicum experience administration following education bachelor degree curriculum, education branch (2) developing and verifying the pre-service teaching practicum experience model by 12 experts before experimenting (3) experimenting the pre-service teaching practicum experience model by 355 students, academic year 2015 and appraising the model; after updating the model, using the model by 527 students, academic year 2016. The research revealed as following; 1.Basic information of pre-service teaching practicum experience, University of Phayao. 1.1) The curriculum was Dual Bachelor's Degree Program between Education Bachelor's Degree curriculum with Science Bachelor's Degree curriculum and Education Bachelor's Degree curriculum with Liberal Arts Bachelor's Degree curriculum. The Science Bachelor's Degree curriculum students, academic year 2014 were supervised by face to face, academic year 2015 were supervised by face to face and online by technology media such as web cam, face book live, video and clip. 1.2) The pre-service teaching practicum experience 2 problems were; (1)choosing schools for pre-service teaching practicum experience, traveling of the supervisors and budgeting for traveling (2)the number of the 2 supervisors for 1 student, one from the school of education and another one from the school of major responsibilities. 2.The results of developing the model of pre-service teaching practicum experience administration composing background of the model, basic theory concept, principle of the model, objective and the process of pre-service teaching practicum experience, the applying of systems theory using. The model compose of context, input, process, output, outcome and feedback. The result of model appraising by the experts were most appropriate. 3.The results of model experimenting revealed that; (1) the developing model could made dual bachelor's degree program students from Education Bachelor's Degree curriculum with Science Bachelor's Degree curriculum and Education Bachelor's Degree curriculum with Liberal Arts Bachelor's Degree curriculum successful for pre-service teaching practicum experience within 1 academic year. (2) 114 supervisors per 527 students ratio were 1:4.62 (3) supervised by face to face and online by technology media only video

and clip. (4) the students completed their degrees 100 percent (5) the 418 students feedback within 1 year showed that 324 students (77.51 percent) had been teachers.

Keywords : Administration / Pre-service Teaching Practicum Experience Administration / Dual Bachelor's Degree Program

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การผลิตครู หลักสูตรการผลิตครู และกระบวนการผลิตครูในประเทศไทย มีการเปลี่ยนแปลงและมีวิวัฒนาการอย่างมากจากอดีตถึงปัจจุบัน แต่การดำเนินการในการผลิตครูโดยภาพรวมไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของสังคมวิชาการและสังคมโลกที่มีผลมาจากสื่อเทคโนโลยี วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อทางการเมือง และสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ในแต่ละยุคการผลิตครูในประเทศไทยเริ่มมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบในสมัยรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 เป็นการอบรมบ่มนิสัยให้เกิดครูที่ดี โดยการคัดสรรคนเก่งวิชาการมาเรียนครู และเป็นครูโดยได้รับทุนการศึกษา โดยในระยะต่อมาประชากรไทยได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดความขาดแคลนครูและมีการเพิ่มจำนวนการผลิตครูโดยเน้นการผลิตครูเชิงปริมาณเพื่อให้มีครูทันกับความต้องการ ทำให้กระบวนการผลิตที่เน้นคุณภาพนั้นลดลง ส่งผลให้เกิดปัญหา คุณภาพครูจนถึงปัจจุบัน ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งของการผลิตครูคือหลักสูตรและกระบวนการผลิตครู ทั้งด้านการเรียนการสอนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ขาดกระบวนการในการหล่อหลอม การมีจิตวิญญาณความเป็นครู แม้ว่าปัจจุบันความต้องการครูลดลงจากจำนวนความต้องการครูโดยเฉลี่ยไม่เกินปีละ 10,000 คน แต่การผลิตครูเชิงปริมาณก็ไม่ลดลง มีการเพิ่มจำนวนการผลิตและสาขาการผลิตอย่างต่อเนื่อง ประการสำคัญอีกประการหนึ่งคือ นโยบายการผลิตครูของรัฐบาลความชัดเจน ทำให้นอกจากมีการเพิ่มขึ้นของสถาบันผลิตครูของภาครัฐเองแล้ว ยังมีสถาบันผลิตครูของภาคเอกชนเพิ่มขึ้นอย่างมากด้วย การผลิตครูของสถาบันผลิตครูในปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น 113 สถาบัน ซึ่งพบว่าสถาบันผลิตครูที่มีสัดส่วนการผลิตครูมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏ รองลงมาคือมหาวิทยาลัยของรัฐ และสถานศึกษานอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการตามลำดับ (Office of the Education Council: ONEC., 2015) ซึ่งหลักสูตรการผลิตครูระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) เป็นหลักสูตรการผลิตครูที่ใช้เวลาเรียนภาคทฤษฎี 4 ปี และฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาที่ครูสภารับรอง 1 ปี รวมเป็น 5 ปี เมื่อผ่านการประเมินตามเกณฑ์จะมีคุณสมบัติในการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู หลักสูตรนี้จัดเป็นหลักสูตรหลักในการผลิตครู มหาวิทยาลัยพะเยาเป็นมหาวิทยาลัยตามพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ. 2553 ได้ดำเนินการในการผลิตครูอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ครั้งยังเป็นมหาวิทยาลัยนเรศวร พะเยา เมื่อ พ.ศ. 2539 ได้ศึกษาวิเคราะห์สภาพการณ์และปัญหาที่ส่งผลต่อคุณภาพในการผลิตครู จึงได้จัดสร้างหลักสูตรการผลิตครูในรูปแบบของการผลิตครูรูปแบบใหม่ เป็นการสร้างนวัตกรรมการผลิตครูตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางการจัดการ ศึกษาหลักสูตรควาระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา โดยมหาวิทยาลัยพะเยามีนโยบายให้ใช้การบริหารจัดการหลักสูตรการผลิตครูที่มีหน่วยงานระดับคณะรับผิดชอบการผลิตครูร่วมกัน โดยมีวิทยาลัยการศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการบริหารจัดการหลักสูตรการผลิตครู ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมความเป็นครู และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งกระบวนการทั้งหมด จะส่งผลต่อคุณภาพของบัณฑิตครู ผู้วิจัยซึ่งรับผิดชอบในฐานะผู้บริหารวิทยาลัยการศึกษา พบว่าการออกแบบหลักสูตรตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษา หลักสูตรควาระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา เป็นผลดีต่อนิสิตที่ได้รับความรู้ครบถ้วนตามหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตและศิลปศาสตรบัณฑิต ในสาขาวิชาเอกของแต่ละปริญญา และได้รับความรู้และการพัฒนาศาสตร์วิชาชีพครูตามประกาศคุรุสภา เรื่อง การรับรองปริญญาและ

ประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อการประกอบวิชาชีพ พ.ศ. 2557 ทำให้เป็น “บัณฑิตครูที่มีความเข้มแข็งด้านวิชาการและเชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ” มีโอกาสเข้าสู่แหล่งงานได้ตามความต้องการทั้ง 2 ประเด็น ส่วนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหลักสูตร มีการแบ่งความรับผิดชอบตามความเหมาะสมของแต่ละศาสตร์ โดยมหาวิทยาลัยรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไป คณะร่วมผลิตหลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ประเด็น รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนวิชาเอก และวิทยาลัยการศึกษารับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพครู และการจัดประสบการณ์กิจกรรมเสริมความเป็นครู ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนรายวิชาตามหลักสูตรจึงมีปัญหาไม่มากนัก เนื่องจากได้มีการกำหนดความรับผิดชอบการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ชัดเจน ปัญหาสำคัญคือการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่อาจารย์นิเทศทั้งสองคณะจะต้องร่วมกันรับผิดชอบ ทั้งการนิเทศความเป็นครู การปฏิบัติการสอน และการสอนวิชาเอก รวมทั้งการปฏิบัติการวิชาชีพครูอื่น ๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู : กรณีศึกษาหลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ประเด็น มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูหลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ประเด็น ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อคุณภาพบัณฑิตครู ด้วยนวัตกรรมการผลิตครูรูปแบบใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

1. การวิเคราะห์เอกสารและสังเคราะห์กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของสถาบันการผลิตครูของไทยและต่างประเทศ ลักษณะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันผลิตครูทั้งในและต่างประเทศ ประกาศนียบัตรครูสภาเรื่อ การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ พ.ศ. 2557

2. วิเคราะห์สภาพและปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยพะเยา ระดับปริญญาตรีที่เข้าศึกษาปีการศึกษา 2553 และฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในปีการศึกษา 2557 เพื่อเป็นข้อมูลในการยกร่างรูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

1. ผู้วิจัยนำผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในปีการศึกษา 2557 มาวิเคราะห์ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จากกระบวนการ ผลิตผลผลิต ผลลัพธ์ และปัญหาจำนวนนิสิตที่ต้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นในปีการศึกษา 2558 เพื่อนำมาสร้างเป็นรูปแบบการบริหารจัดการโดยมีองค์ประกอบของรูปแบบ คือ ความเป็นมาของรูปแบบ แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐาน

หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ และกระบวนการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้ทฤษฎีระบบที่ ประกอบด้วย บริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และปัจจัยป้อนกลับ (Feedback)

2. ผู้วิจัยตรวจสอบร่างรูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยการจัดทำกลุ่มสนทนากลุ่มเพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ในปีการศึกษา 2558 ซึ่งผู้เข้าร่วม สนทนากลุ่มจำนวน 12 คน ประกอบด้วย 1) อาจารย์วิทยาลัยการศึกษา จำนวน 3 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน 3) ครูพี่เลี้ยง จำนวน 3 คน และ 4) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 3 คน

3. ผู้วิจัยนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนิสิต 355 คน ที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในปีการศึกษา 2558 แล้วทำการประเมินผลการทดลองใช้เพื่อนำมาปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อนำไปใช้ในปีการศึกษา 2559

4. ผู้วิจัยนำผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูใน ปีการศึกษา 2558 มาวิเคราะห์ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จากบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ และปัจจัยป้อนกลับ จากนั้นนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อนำไปใช้ในปีการศึกษา 2559 โดยทำการเพิ่มเติมการใช้ระบบเทคโนโลยีแบบออนไลน์เข้ามาใช้ในการนิเทศ ร่วมกับการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิระดับเชี่ยวชาญ ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษาและด้านการสอนที่ได้รับการแต่งตั้งจากมหาวิทยาลัยเป็นอาจารย์ประจำ ทำหน้าที่ในการนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้วิจัยตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยการจัดทำกลุ่มสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน ซึ่งประกอบด้วย 1) อาจารย์วิทยาลัยการศึกษา 3 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน 3) ครูพี่เลี้ยง จำนวน 3 คน และ 4) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ในปีการศึกษา 2559

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา โดยในขั้นตอนนี้ ได้นำรูปแบบไปทดลองใช้กับนิสิตที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในปีการศึกษา 2559 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในปีการศึกษา 2559 จำนวน 527 คน

2. อาจารย์นิเทศก์ จำนวน 114 คน

3. ครูพี่เลี้ยง จำนวน 527 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แบบประเมินการปฏิบัติงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยครูพี่เลี้ยง แบบวัดเจตคติต่อวิชาชีพครู ของนิสิตที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผลการประเมินการปฏิบัติงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และเจตคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการการ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยพะเยา

1.1 เป็นหลักสูตรการผลิตครูครบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ระหว่างหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา 7 แขนงวิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ พลศึกษา ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

กับหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต 5 สาขา ได้แก่ คณิตศาสตร์ เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ วิทยาศาสตร์การกีฬา และ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต 2 สาขา ได้แก่ วิชาภาษาไทย และภาษาอังกฤษ หลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา ของวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา มีการดำเนินการในการจัดสร้าง หลักสูตรตาม ประกาศ 4 ฉบับ ดังนี้ 1) ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 2) ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ และสาขา ศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 5 ปี) 3) ประกาศคุรุสภา เรื่อง การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษา เพื่อการประกอบวิชาชีพ พ.ศ.2557 และ 4) ประกาศ กระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษา หลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

- 1) จำนวนนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา ที่ออกฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 28 คน และปีการศึกษา 2558 จำนวน 355 คน
- 2) จำนวนสถานศึกษาและจังหวัดที่นิสิตฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู ปีการศึกษา 2557 จำนวน 7 แห่งในเขตพื้นที่ 1 จังหวัด และปีการศึกษา 2558 จำนวน 96 แห่งในเขตพื้นที่ 16 จังหวัด
- 3) จำนวนอาจารย์นิเทศก์ตามเกณฑ์ สัดส่วนอาจารย์: นิสิต ไม่เกิน 1: 10 ปีการศึกษา 2557 อาจารย์นิเทศก์ จำนวน 20 คน นิสิต 28 คน สัดส่วน อาจารย์นิเทศก์: นิสิต เท่ากับ 1: 1.4 และ ปี การศึกษา 2558 อาจารย์ นิเทศก์จำนวน 86 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน รวม 93 คน นิสิต 355 คนสัดส่วน อาจารย์ นิเทศก์: นิสิต เท่ากับ 1: 3.82

1.3 วิธีการนิเทศ ปีการศึกษา 2557 อาจารย์นิเทศก์ทำกรนิเทศแบบตัวต่อตัว (Face to Face) และปีการศึกษา 2558 อาจารย์นิเทศก์ทำกรนิเทศแบบตัวต่อตัว (Face to Face) และนิเทศแบบออนไลน์ (Online) เช่น web cam, facebook live, video หรือ clip

1.4 การบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รับผิดชอบโดยฝ่ายการฝึกปฏิบัติการ วิชาชีพครู ในความรับผิดชอบของ รองคณบดีฝ่ายวิชาการและผู้ช่วยคณบดี

2. ปัญหาด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของการผลิตครู โดยภาพรวมแล้วการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูของหลักสูตรการ ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาของมหาวิทยาลัยพะเยา ยังมีปัญหาสำคัญอีก 2 ประการ ได้แก่

2.1 ด้านจำนวนของสถานศึกษาสำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในภาคเหนือตอนบน เนื่อง ด้วยมีจำนวนสถาบันผลิตครูในเขตภาคเหนือตอนบน 8 จังหวัด จำนวน 25 สถาบัน ทำให้มหาวิทยาลัยพะเยามี ปัญหาในการเลือกสถานศึกษาที่นิสิตจะต้องออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เพราะสถาบันผลิตครูทั้ง 25 แห่งนั้น ต้องส่งนิสิตนักศึกษาไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาเช่นเดียวกัน ปัญหาอีกประการหนึ่งคือนิสิต จะต้องเลือกสถานศึกษาเพื่อฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้ตรงกับสาขาวิชาเฉพาะ คือวิชาเอกหรือแขนงวิชาเอกตาม ประกาศคุรุสภา โดยนิสิตจะเลือกฝึกประสบการณ์การสอนวิชาชีพครูได้เฉพาะโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) เท่านั้น แม้ว่าแขนงวิชาพลศึกษา ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ จะสามารถ ฝึกประสบการณ์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา (สพป.) แต่การแยก สถานศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูหลากหลายประเภทและสังกัด ก็เป็นปัญหาทั้งด้านการเดินทางไปที่ของ อาจารย์นิเทศก์และการใช้งบประมาณในการเดินทางไปนิเทศ

2.2 การจัดการศึกษาหลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ทำให้วิทยาลัยการศึกษาต้องจัด อาจารย์นิเทศก์ที่ทำหน้าที่นิเทศนิสิตควบคู่กันโดย นิสิต 1 คน จะมีอาจารย์นิเทศก์ 2 คน ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์

จากวิทยาลัยการศึกษา 1 คน และอาจารย์นิเทศก์จากคณะที่สอนวิชาเอกอีก 1 คน แตกต่างจากระบบนิเทศปกติของหลักสูตรเดียวที่นิสิตนักศึกษามีอาจารย์นิเทศก์เพียง 1 คน และการนิเทศต้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ มีการพบคณาจารย์และเข้าร่วมสัมมนาการศึกษา กับคณาจารย์และเพื่อนนิสิตนักศึกษา โดยนิเทศแบบตัวต่อตัว (Face to Face) และ/หรือการใช้สื่อออนไลน์ (Online) ไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมงต่อ ภาคการศึกษา/ครูพี่เลี้ยง

2.3 จำนวนนิสิตที่ต้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการศึกษา 2558 มีจำนวน 355 คน ซึ่งใช้อาจารย์นิเทศก์ จำนวนรวมทั้งสิ้น 93 คน จากสภาพและปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาวางรูปแบบการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งนี้เพื่อให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามประกาศคุรุสภา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ ในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1. ความเป็นมาของรูปแบบ 2. แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน 3. หลักการของรูปแบบ 4. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ และ 5. กระบวนการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยในแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังนี้

1. ความเป็นมาของรูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะการสอน เป็นการทดลองประยุกต์วิทยาการที่ได้เรียนรู้มา บูรณาการความรู้ทั้งหมดเพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รวมถึงการผลิตครูของวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาเป็นหลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา และนิสิตในแต่ละปีการศึกษามีจำนวนมาก รวมถึงมหาวิทยาลัยมีนโยบายให้นิสิตสามารถกลับไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถาบันการศึกษาที่นิสิตสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงทำให้เป็นประเด็นปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์นิเทศก์ที่นิสิต 1 คน ต้องได้รับการนิเทศจากอาจารย์จำนวน 2 คน คือ อาจารย์นิเทศก์วิชาวิชาชีพครูและอาจารย์นิเทศก์วิชาเอก อีกทั้งโรงเรียนที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกระจายอยู่หลายจังหวัด เป็นปัญหาในการเดินทางของอาจารย์นิเทศก์และงบประมาณที่ใช้ในการนิเทศ

2. แนวคิดทฤษฎีพื้นฐานรูปแบบการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา พัฒนาขึ้นมาจากพื้นฐานหลักการและแนวคิดที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) ของ Kolb D.A. (1984) เน้นการจัดประสบการณ์ให้นิสิตได้เผชิญผ่านกระบวนการไตร่ตรองสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้เกิดเป็นหลักการที่นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวปฏิบัติ ทฤษฎีการพัฒนานิสิต ทั้ง 7 ด้าน ของ Chickering and Reisser (1993) ที่ครอบคลุมทั้งทักษะทางปัญญา จิตใจ และสังคมจนก่อเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์/เอกลักษณ์เฉพาะตน แนวคิดทฤษฎีทวีปทัศน์ และแนวคิดพื้นที่ที่สาม (Hybridity Theory and Third space concept) ของบhabha (Bhabha, H.K., 1994) ประยุกต์ใช้สำหรับกระบวนการผลิตครู โดยไซเนอร์ (Zeichner, K., 2010) ที่เป็นการทำงานร่วมกัน 3 ฝ่าย คือ สถาบันผลิตครู โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพ และนิสิตครู ในการทำบทบาท หน้าที่ของตนในลักษณะของการส่งเสริม สนับสนุน เกื้อกูลซึ่งกันและกัน เพื่อให้การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูได้รับความสำเร็จ นอกจากนี้แล้วการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูควรเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา แนวคิดพื้นฐานดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบตามทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา

3. หลักการของรูปแบบ รูปแบบการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษา มุ่งให้การบริหารจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้กับนิสิตในชั้นปีที่ 5

ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู โดยแนวคิดทฤษฎีมีดังนี้

ทฤษฎีระบบ (Systems Theory) เป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นโดยอาศัย แนวความคิดหลากหลาย สาขาวิชา นำมาบูรณาการและประยุกต์ กำหนดเป็นทฤษฎีระบบขึ้นมาใช้ในการสร้างรูปแบบในการวิจัย ครั้งนี้ได้แก่ CIPOOF คือ บริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และ ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ทั้งนี้เพื่อให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อให้การบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีประสิทธิภาพ

5. กระบวนการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

5.1 บริบท (Context: C) ได้แก่ หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต กับหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต และหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตกับหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญาของ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ดำเนินการตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษา หลักสูตรควบ ระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ที่มีข้อกำหนด ดังนี้ ข้อ 3 หลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา (Dual Bachelor's Degree Program) หมายถึง หลักสูตรระดับปริญญาตรีสองหลักสูตรที่ให้ผู้เรียนศึกษาพร้อมกัน โดยผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับปริญญาจากทั้งสองหลักสูตร โดยกำหนดกรอบเฉพาะการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

5.2 ปัจจัยนำเข้า (Input: I) ได้แก่

- 1) นิสิตชั้นปีที่ 5 วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
- 2) อาจารย์นิเทศก์ ประกอบด้วย อาจารย์วิทยาลัยการศึกษา อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์ และคณะศิลปศาสตร์ และอาจารย์ที่มีคุณวุฒิและประสบการณ์ตามเกณฑ์ครูสภา ที่มหาวิทยาลัยทำสัญญาจ้างเป็นอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย โดยพิจารณาคัดเลือกจากครูวิทยฐานะเชี่ยวชาญ ผู้บริหารสถานศึกษา วิทยฐานะเชี่ยวชาญ เป็นผู้เขียนแผนยุทธศาสตร์และมีคุณลักษณะเป็นแบบอย่างที่ดี
- 3) สถานศึกษาที่ใช้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษามีหลักเกณฑ์ในการเลือกดังนี้

กลุ่มที่ 1 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ให้นิสิตที่ได้รับคัดเลือกเข้าศึกษาใน มหาวิทยาลัยพะเยา จากโครงการกระจายโอกาสทางการศึกษาโควตาสถาบันการศึกษาละ 10% สามารถเลือกกลับไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาเดิมที่ตนเองสำเร็จการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ โดยนิเทศแบบออนไลน์

กลุ่มที่ 2 นิสิตที่ไม่เลือกใช้สิทธิกลุ่มที่ 1 สามารถเลือกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา 7 จังหวัดภาคเหนือ ของสถานศึกษาที่มีรายชื่อในประกาศของวิทยาลัยการศึกษา

กลุ่มที่ 3 นิสิตที่ไม่เลือกสถานศึกษาใดทั้งในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 จะต้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาที่วิทยาลัยการศึกษาเป็นผู้พิจารณาเลือกให้

5.3 กระบวนการ (Process: P) ได้แก่

- 1) การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูกำหนด ดังนี้

1.1) ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระยะไม่น้อยกว่า 1 ปีแบ่ง เป็น 2 ภาคการศึกษา มี ชั่วโมงปฏิบัติการสอนวิชาเอกไม่น้อยกว่า 8 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ เป็นเวลา 15 สัปดาห์ และมีเวลาเตรียมการสอน ตรวจงาน และปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ไม่น้อยกว่าภาคการศึกษาละ 120 ชั่วโมง

1.2) กระบวนการนิเทศ ได้รับการนิเทศไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมง ต่อภาคการศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ดำเนินการนิเทศ ดังนี้

(1) จัดปฐมนิเทศเป็นการประชุมร่วมระหว่างนิสิต อาจารย์นิเทศก์ ผู้บริหาร โรงเรียนและครูพี่เลี้ยงเพื่อทำความเข้าใจระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระยะ จำนวน 6 ชั่วโมง

(2) นิเทศโดยอาจารย์นิเทศก์วิชาชีพระยะแบบตัวต่อตัว (Face to Face) ร่วมกับการนิเทศแบบออนไลน์ (Online) ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง และทำการนิเทศโดยอาจารย์นิเทศก์วิชาเอกแบบตัวต่อตัว (Face to Face) ร่วมกับการนิเทศแบบออนไลน์ (Online) ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

(3) มีชมรมนิเทศ ประชุมสัมมนาร่วมกันระหว่างอาจารย์นิเทศก์และนิสิตเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การแก้ปัญหา จำนวน 6 ชั่วโมง

ภาคเรียนที่ 2 ดำเนินการนิเทศ ดังนี้

(1) นิเทศโดยอาจารย์นิเทศก์วิชาชีพระยะแบบตัวต่อตัว (Face to Face) ร่วมกับการนิเทศแบบออนไลน์ (Online) ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง และนิเทศโดยอาจารย์นิเทศก์วิชาเอกแบบตัวต่อตัว (Face to Face) ร่วมกับการนิเทศแบบออนไลน์ (Online) ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

(2) ปจฉนิเทศ ประชุมสัมมนาร่วมกันระหว่างอาจารย์นิเทศก์ และนิสิตเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแก้ปัญหาสรุปผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระยะ จำนวน 6 ชั่วโมง

1.3) การนิเทศ มีการดำเนินการ ดังนี้

(1) ด้านการนิเทศนิสิตการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระยะในสถานศึกษา นิเทศโดยครูพี่เลี้ยงและผู้บริหารสถานศึกษา

(2) ด้านการนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพระยะโดยอาจารย์นิเทศก์ ในสถานศึกษาที่อาจารย์นิเทศก์สามารถเดินทางไปนิเทศได้ ให้ใช้การนิเทศแบบตัวต่อตัว (Face to Face) ร่วมกับการนิเทศแบบออนไลน์ (Online)

(3) ด้านการนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพระยะโดยอาจารย์นิเทศก์ ในสถานศึกษาที่อาจารย์นิเทศก์ไม่สามารถเดินทางไปนิเทศแบบตัวต่อตัว (Face to Face) ได้ ให้ใช้การนิเทศแบบออนไลน์ (Online)

1.4) การประเมินผลตามปฏิทินกิจกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระยะในสถานศึกษา จากการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระยะของ (1) อาจารย์นิเทศก์วิชาชีพระยะ (2) อาจารย์นิเทศก์วิชาเอก (3) ครูพี่เลี้ยง (4) ผู้บริหารสถานศึกษา และ (5) ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพระยะ ใช้เกณฑ์การประเมินสัดส่วน 25:25:35:5:10 ตามลำดับ

5.4 ผลผลิต (Output: O) ได้แก่ 1) ทักษะและสมรรถนะของการปฏิบัติการสอน 2) การจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ 3) คุณลักษณะของความเป็นครู 4) งานวิจัยในชั้นเรียน และ 5) จำนวนนิสิตที่ผ่านเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติการวิชาชีพระยะและระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาตามหลักสูตร 5 ปี ที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีการศึกษา

5.5 ผลลัพธ์ (Outcome: O) ได้แก่ คุณภาพของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ผ่านการประเมินผลตามเกณฑ์คะแนนรวม ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60

5.6 ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback: F) ได้แก่ ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และปัญหาจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนาแบบได้อย่างต่อเนื่อง ผลการประเมินรูปแบบความเหมาะสมของรูปแบบ การบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยผู้เชี่ยวชาญ ในภาพรวมผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่ารูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับผลการประเมินโดยคณาจารย์ที่รับผิดชอบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูพบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากจากการนำรูปแบบการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ไปใช้ในการบริหารจัดการในปีการศึกษา 2558 พบว่า ยังมีปัญหาเกี่ยวกับสถานศึกษาที่ใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตจึงได้มีการปรับหลักการในการกำหนดสถานศึกษาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้กับนิสิต โดยนิสิตทุกคนสามารถเลือกกลับไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่สถาบันการศึกษาเดิมที่นิสิตสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ รวมทั้งมีการปรับวิธีการนิเทศแบบออนไลน์ทั้งวิชาเอกและวิชาชีพครู โดยกำหนดให้ใช้เฉพาะ video และ clip เพื่อให้เหมาะสมกับวิธีการบันทึกข้อมูลโดยสื่อเทคโนโลยี ผู้วิจัยจึงมีการปรับรูปแบบ การบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพิ่มเติมเพื่อใช้ในการศึกษา 2559

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามหลักสูตรการศึกษابัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา โดยผู้วิจัยได้นำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในปีการศึกษา 2558 และนำมาปรับปรุงใช้ในการศึกษา 2559 ดังแสดงใน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
ในปีการศึกษา 2558 และนำมาปรับปรุงใช้ในการศึกษา 2559

ปีการศึกษา ด้าน	2558	2559
บริบท (Context)	หลักสูตรการศึกษาบัณฑิตกับหลักสูตร วิทยาศาสตร์บัณฑิต ระดับปริญญาตรี ควบ 2 ปริญญา	หลักสูตรการศึกษาบัณฑิตกับหลักสูตร วิทยาศาสตร์บัณฑิต และหลักสูตรการศึกษา บัณฑิตกับหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต ระดับ ปริญญาตรีควบ 2 ปริญญา
ปัจจัยนำเข้า (Input)	1. นิสิตแขนงวิชาเอก 5 แขนง ได้แก่ คณิตศาสตร์ เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ และพลศึกษา จำนวน 355 คน 2. อาจารย์นิเทศก์ จำนวน 93 คน ประกอบด้วยอาจารย์จากวิทยาลัย การศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ คิดเป็นอาจารย์นิเทศก์ต่อ นิสิตเท่ากับ 1: 3.82 3. จำนวนครูพี่เลี้ยง 355 คน มีคุณวุฒิ และมีประสบการณ์ตรงกับ ปฏิบัติการสอน 4. จำนวนโรงเรียนฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูจำนวน 96 โรงเรียนใน 16 จังหวัด	1. นิสิตแขนงวิชาเอก 7 แขนง ได้แก่ คณิตศาสตร์เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ พลศึกษา ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ จำนวน 527 คน 2. อาจารย์ นิเทศก์ จำนวน 114 คน ประกอบด้วยอาจารย์จากวิทยาลัย การศึกษา คณะวิทยาศาสตร์คณะศิลปศาสตร์ และผู้ทรงคุณวุฒิ คิดเป็นอาจารย์นิเทศก์ต่อนิสิต สัดส่วนเท่ากับ 1:4.62 3. จำนวนครูพี่เลี้ยง 527 คน มีคุณวุฒิและมี ประสบการณ์ตรงกับปฏิบัติการสอน 4. จำนวนโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 158 โรงเรียนใน 24 จังหวัด
กระบวนการ (Process)	1. ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่ น้อยกว่า 1 ปี แบ่งเป็น 2 ภาค การศึกษา มีชั่วโมงสอนวิชาเอกไม่น้อย กว่า 8 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เป็น เวลา 15 สัปดาห์ และมีเวลาเตรียมการ สอนตรวจงาน และปฏิบัติงานอื่นๆ ที่ ได้รับมอบหมาย ไม่น้อยกว่าภาค การศึกษาละ 120 ชั่วโมง 2. กระบวนการนิเทศ ได้รับการนิเทศ ไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมง ต่อภาคการศึกษา ภาคเรียนที่ 1 มีการนิเทศ ดังนี้ - จัดปฐมนิเทศเป็นการประชุมร่วม ระหว่างนิสิตอาจารย์นิเทศก์ ผู้บริหาร สถานศึกษา และครู พี่เลี้ยงเพื่อทำความเข้าใจระบบการฝึก	1. ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ไม่น้อย กว่า 1 ปีแบ่ง เป็น 2 ภาคการศึกษา มีชั่วโมง สอนวิชาเอกไม่น้อยกว่า 8 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ เป็นเวลา 15 สัปดาห์ และมีเวลาเตรียมการสอน ตรวจงาน และปฏิบัติงานอื่นๆ ที่ได้รับ มอบหมายไม่น้อยกว่าภาคการศึกษาละ 120 ชั่วโมง 2. กระบวนการนิเทศ ได้รับการนิเทศไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมง ต่อภาคการศึกษา ภาคเรียนที่ 1 มี การนิเทศ ดังนี้ - จัดปฐมนิเทศเป็นการประชุมร่วมระหว่างนิสิต อาจารย์นิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู พี่เลี้ยงเพื่อทำความเข้าใจระบบการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 6 ชั่วโมง - นิเทศโดยอาจารย์นิเทศก์วิชาชีพครูแบบตัว

ปีการศึกษา ด้าน	2558	2559
	ประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 6 ชั่วโมง - นิเทศโดยอาจารย์นิเทศก์วิชาชีพครู แบบตัวต่อตัว (Face to Face) ร่วมกับการนิเทศแบบออนไลน์ (Online) โดยใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น web cam, Facebook live, video หรือ clip ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง - นิเทศโดยอาจารย์นิเทศก์วิชาเอก แบบตัวต่อตัว (Face to Face) และนิเทศแบบออนไลน์ (Online) โดยใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น web cam, Facebook live, video หรือ clip ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง - มัชฌิมนิเทศ ประชุมร่วมกันระหว่าง อาจารย์นิเทศก์และนิสิต เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การแก้ปัญหา จำนวน 6 ชั่วโมง ภาคเรียนที่ 2 มีการนิเทศ ดังนี้ - นิเทศโดยอาจารย์นิเทศก์วิชาชีพครู แบบตัวต่อตัว (Face to Face) ร่วมกับการนิเทศแบบออนไลน์ (Online) โดยใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น web cam, Facebook live, video หรือ clip ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง - นิเทศโดยอาจารย์นิเทศก์วิชาเอก แบบตัวต่อตัว (Face to Face) ร่วมกับการนิเทศแบบออนไลน์ (Online) โดยใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น web cam, Facebook live, video หรือ clip ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง - ปัจฉิมนิเทศ ประชุมร่วมกันระหว่าง อาจารย์นิเทศก์และนิสิตเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การแก้ปัญหาสรุปผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 6 ชั่วโมง กรณีนิสิต	ต่อตัว (Face to Face) ร่วมกับการนิเทศแบบออนไลน์ (Online) โดยกำหนดให้ใช้เฉพาะสื่อเทคโนโลยี video หรือ clip ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง - นิเทศโดยอาจารย์นิเทศก์วิชาเอก แบบตัวต่อตัว (Face to Face) และนิเทศแบบออนไลน์ (Online) โดยกำหนดให้ใช้เฉพาะสื่อเทคโนโลยี video หรือ clip ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง - มัชฌิมนิเทศ ประชุมร่วมกันระหว่าง อาจารย์นิเทศก์และนิสิต เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การแก้ปัญหา จำนวน 6 ชั่วโมง ภาคเรียนที่ 2 มีการนิเทศ ดังนี้ - นิเทศโดยอาจารย์นิเทศก์วิชาชีพครู แบบตัวต่อตัว (Face to Face) ร่วมกับการนิเทศแบบออนไลน์ (Online) โดยกำหนดให้ใช้เฉพาะสื่อเทคโนโลยี video หรือ clip ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง - นิเทศโดยอาจารย์นิเทศก์วิชาเอก แบบตัวต่อตัว (Face to Face) ร่วมกับการนิเทศแบบออนไลน์ (Online) โดยกำหนดให้ใช้เฉพาะสื่อเทคโนโลยี video หรือ clip ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง - ปัจฉิมนิเทศ ประชุมร่วมกันระหว่าง อาจารย์นิเทศก์และนิสิตเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การแก้ปัญหาสรุปผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 6 ชั่วโมง กรณีนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สถานศึกษาเดิมที่สำเร็จการศึกษาใช้การนิเทศแบบออนไลน์ (Online) 3. คัดเลือกสถานศึกษาที่ใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยเลือกจากสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินและได้มาตรฐานคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษาในจังหวัดภาคเหนือตอนบน 7 จังหวัดยกเว้น จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 158 แห่งใน 24 จังหวัด โดยนิสิตเป็นผู้

ปีการศึกษา ด้าน	2558	2559
	ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สถานศึกษาเดิมที่สำเร็จการศึกษาใช้การนิเทศแบบออนไลน์ (Online) 3. คัดเลือกสถานศึกษาที่ใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยเลือกจากสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินและได้มาตรฐานคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในจังหวัดภาคเหนือตอนบน 7 จังหวัดยกเว้นจังหวัด แม่ฮ่องสอนจำนวน 16 แห่ง ใน 8 จังหวัด โดยนิสิตเป็นผู้เลือกสถานศึกษาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 4. การวัดผลประเมินผล ตามที่ครูสภากำหนด 4 ด้าน คือ 1) สามารถจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ 2) สามารถประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน 3) สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน 4) สามารถจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน 5.วิธีการนิเทศนิเทศตัวต่อตัว (Face to Face) และนิเทศแบบออนไลน์ (Online) โดยใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น web cam, Facebook live, video หรือ clip	เลือกสถานศึกษาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 4. การวัดผลประเมินผล ตามที่ครูสภากำหนด 4 ด้าน คือ 1) สามารถจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ 2) สามารถประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม กับศักยภาพของผู้เรียน 3) สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน 4) สามารถจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน 5. วิธีการนิเทศนิเทศตัวต่อตัว (Face to Face) และนิเทศแบบออนไลน์ (Online) โดยใช้สื่อเทคโนโลยี video หรือ clip
ผลผลิต (Output)	นิสิตจำนวน 355 คน สำเร็จการศึกษาได้ปริญญาตรี 2 ปริญญาตามที่หลักสูตรกำหนด 5 ปี จำนวน 341 คน คิดเป็นร้อยละ 96.06 และใช้เวลา 5 ปีครึ่ง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.94 และ	นิสิตจำนวน 527 คน สำเร็จการศึกษาได้ปริญญาตรี 2 ปริญญาตามที่หลักสูตรกำหนด 5 ปี จำนวน 458 คน คิดเป็นร้อยละ 86.91 และ 5 ปีครึ่ง จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 13.09 และนิสิตมีทักษะและสมรรถนะ

ปีการศึกษา ด้าน	2558	2559
	นิสิตมีทักษะและสมรรถนะของการปฏิบัติการสอน การจัดการเรียนรูในสาขาวิชาเฉพาะ และคุณลักษณะของความเป็นครูอยู่ในระดับมาก	ของการปฏิบัติการสอน การจัดการเรียนรูในสาขาวิชาเฉพาะ และคุณลักษณะของความเป็นครูอยู่ใน ระดับมาก
ผลลัพธ์ (Outcome)	นิสิตส่งข้อมูลป้อนกลับ จำนวน 319 คน ประกอบอาชีพครู จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 72.41 ประกอบอาชีพอื่น ๆ จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 27.59	นิสิตส่งข้อมูลป้อนกลับภายใน 1 ปี จำนวน 418 คน ประกอบอาชีพครู 324 คน จำแนกเป็นข้าราชการครู 84 คน ครูอัตราจ้าง 171 คน ครูเอกชน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 77.51 ประกอบอาชีพอื่น ๆ 94 คน คิดเป็นร้อยละ 22.49

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพและปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จัดการศึกษาหลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ระหว่างหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิชาการศึกษา 5 แขนงวิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ และพลศึกษา กับ หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาคณิตศาสตร์ เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 กับหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิชาการศึกษา 2 แขนงวิชา ได้แก่ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ กับหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 โดยดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาหลักสูตรควบระดับ ปริญญาตรี 2 ปริญญา ในสถาบันอุดมศึกษาไทย ซึ่งเป็นรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพครูรูปแบบใหม่เป็นนวัตกรรมการผลิตครูคุณภาพอีกรูปแบบหนึ่ง การจัดการศึกษาหลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ของวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เป็นการบริหารจัดการและเป็นนวัตกรรมการผลิตครูคุณภาพรูปแบบใหม่ที่นิตเรียนหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาเป็นหลักสูตรเดี่ยว (Single disciplinary) 1 ปริญญา พร้อมกันกับหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตหรือศิลปศาสตรบัณฑิตที่เป็นหลักสูตรเดี่ยว (Single disciplinary) อีก 1 ปริญญา หลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา เป็นการเรียนพร้อมๆ กันและใช้เวลาเรียนวิชาชีพครูทั้ง 5 ปี เช่นเดียวกับหลักสูตรการผลิตครูระดับปริญญาตรี หลักสูตร 5 ปี จึงเป็นการจัดการศึกษาที่หลากหลาย ทันสมัย มีมาตรฐานและมีคุณภาพการศึกษาสอดคล้องกับความก้าวหน้าด้านวิชาการและวิชาชีพ ตามเจตนารมณ์ของประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาหลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ในสถาบันอุดมศึกษาไทย ทั้งนี้เป็นไปตามที่คณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้ให้คำจำกัดความในการประชุมคณะอนุกรรมการปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ครั้งที่ 7/2549 เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2549 ที่กำหนดหลักการในการกำหนดการบริหารหลักสูตรแบบพหุวิทยาการหรือสหวิทยาการว่า “การใช้ความรู้จากองค์ความรู้หลายสาขาวิชา หลายศาสตร์ หรือหลายอนุศาสตร์ หรือจากการปฏิบัติ มาผสมผสานใช้ในการเรียนการสอน การวิเคราะห์ วิจัย และสังเคราะห์ขึ้นเป็นองค์ความรู้ใหม่ และพัฒนาเป็นศาสตร์ใหม่ขึ้น เพราะฉะนั้นหลักสูตรพหุวิทยาการก็คือ วิธีการที่นำเอาความรู้หลายศาสตร์ หรือหลายอนุศาสตร์ที่เข้ามาใช้ ในการเรียนการสอนเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์และวิจัยจนกระทั่งผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ องค์ความรู้เป็นศาสตร์ใหม่ขึ้น หรือเกิดอนุศาสตร์ใหม่ขึ้น” ทั้งนี้สอดคล้องกับประกาศ

กระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาหลักสูตรควบระดับ ปริญญาตรี 2 ปริญญา ในสถาบันอุดมศึกษาไทย พ.ศ. 2552 (Government Gazette. 2009) ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิทยาลัยการศึกษา พบว่า มีปัญหาจำนวนสถานศึกษาสำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และนิสิตจะต้องเลือกสถานศึกษาเพื่อฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ตรงกับวิชาเอก รวมถึงการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิชาการศึกษา ทั้ง 3 คณะร่วมผลิตฯ รับผิดชอบร่วมกันในการทำหน้าที่อาจารย์นิเทศก์ให้แก่ นิสิต แต่ละวิชาเอก ตามศาสตร์ที่อาจารย์แต่ละคณะรับผิดชอบ ดังนั้น นิสิต 1 คน จำเป็นต้องใช้อาจารย์นิเทศก์จำนวน 2 คน เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่นิเทศก์มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยอาจารย์จากวิทยาลัยการศึกษาทำหน้าที่นิเทศวิชาชีพครู และอาจารย์จากคณะร่วมผลิต คือ คณะวิทยาศาสตร์และคณะศิลปศาสตร์ ทำหน้าที่นิเทศวิชาเอก ทำให้วิทยาลัยการศึกษามีปัญหาของจำนวนอาจารย์นิเทศก์ที่ต้องเป็นไปตามประกาศคุรุสภา เรื่อง การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ พ.ศ. 2557 ที่กำหนดคณาจารย์นิเทศก์มีจำนวนที่เหมาะสม ทั้งนี้ไม่เกิน 1:10 (Government Gazette, 2014, pp.1-13) ที่เป็นเช่นนี้เพราะมหาวิทยาลัยมีนโยบายในการผลิตครูหลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา (Dual Bachelor's Degree Program) การที่วิทยาลัยการศึกษารับผิดชอบเฉพาะการสอนวิชาชีพครู ทำให้มีอัตราบรรจุอาจารย์ตามภาระการสอนวิชาชีพครูเท่านั้น ส่งผลต่อปัญหาจำนวนอาจารย์ไม่เพียงพอในการนิเทศนิสิตที่มีจำนวนมาก จึงเป็นประเด็นสำคัญที่วิทยาลัยการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อการผลิตนิสิตครูที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ดังที่ Roadrangka, V. & Srisukwatananan, P., 2007 ได้กล่าวว่าอาจารย์นิเทศก์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ เพราะเป็นผู้ที่ทางสถาบันผลิตครู มอบหมายให้เป็นตัวแทนในการทำหน้าที่ประสานงานกับโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในด้านต่าง ๆ เช่น การชี้แจง ถึงวัตถุประสงค์ นโยบายเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในส่วนที่เกี่ยวกับนิสิตนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีหน้าที่ดูแลการฝึกสอน นิเทศให้คำแนะนำ ช่วยเหลือนิสิตนักศึกษาให้มีพัฒนาการในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และสามารถเป็นครูที่ดี มีสมรรถภาพของครูโดยครบถ้วนภายหลังการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กับมีหน้าที่ในการติดตามผล ประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มุ่งองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ความเป็นมาของรูปแบบ แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐาน หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ และกระบวนการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งประกอบด้วย บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ และปัจจัยป้อนกลับ โดยผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ พบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะการพัฒนาแบบฉบับครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ข้อมูลป้อนกลับ และผู้ที่เกี่ยวข้องในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มาร่วมในการพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความแตกต่างจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันผลิตครูโดยทั่วไป คือ การกำหนดสถานศึกษาที่ใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในปีการศึกษา 2558 ใน 3 ลักษณะคือ นิสิตที่ได้รับคัดเลือกเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยพะเยาจากโครงการกระจายโอกาสทางการศึกษา โควต้าสถาบันการศึกษาละ 10% สามารถเลือกกลับไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาเดิมที่ตนเองสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ นิสิตโควต้าสถาบันการศึกษาละ 10% ที่ไม่เลือกใช้สิทธิกลุ่มที่ 1 และทั้งหมดสามารถเลือกฝึกปฏิบัติ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา 7 จังหวัดภาคเหนือ ของสถานศึกษาที่มีรายชื่อในประกาศของวิทยาลัยการศึกษา และนิสิตที่ไม่เลือกสถานศึกษาใดในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูวิทยาลัยการศึกษาคือเป็นผู้พิจารณาเลือกให้ ที่เป็นเช่นนี้เป็นไปตามนโยบายของมหาวิทยาลัยที่ได้ประชาสัมพันธ์ในการเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยการศึกษาระบุไว้ว่า นิสิตสามารถกลับไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ในโรงเรียน

มัธยมศึกษาที่นิตินสำเร็จการศึกษา และได้มีการปรับเปลี่ยนการกำหนดสถานศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในปีการศึกษา 2559 ให้นิสิตทุกคนสามารถเลือกกลับไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ที่สถาบันการศึกษาเดิมที่ นิตินสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากการนิเทศเฉพาะแบบออนไลน์ (Online) โดยใช้สื่อ เทคโนโลยีแก่นิสิตที่กลับไปฝึกประสบการณ์ที่โรงเรียนเดิม นอกจากไม่ส่งผลกระทบต่อด้านประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแล้วยังเป็นผลดีด้านการประหยัดค่าใช้จ่ายของนิสิตและความสัมพันธ์ ระหว่างนิสิตกับครูพี่เลี้ยง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนิสิตมีความคุ้นเคยกับอาจารย์ที่ทำหน้าที่เป็นอาจารย์พี่เลี้ยง ซึ่งเป็น อาจารย์ที่เคยสอนนิสิต อาจารย์พี่เลี้ยงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายผ่านกระบวนการนิเทศ โดยครูพี่เลี้ยงที่จะให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา สอนงานและ ช่วยเหลือนิสิตให้มีความสามารถในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (Roadranga, V. & Srisukwatananan, P., 2007) นอกจากนี้กระบวนการนิเทศในรูปแบบที่พัฒนาครั้งนี้ เป็นการนิเทศแบบตัวต่อตัว (Face to Face) ร่วมกับการนิเทศแบบออนไลน์ (Online) โดยใช้สื่อเทคโนโลยี video หรือ clip แล้ว ยังมีการตั้งกลุ่มไลน์ที่เป็น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงและนิสิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนา จรรยาบรรณวิชาชีพครูในโครงการการพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพครูบนฐานชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพผ่านระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศ (Ethical and Electronic Communication Professional Learning Community) (Ethics in Professional Learning Community : e-PLC., 2018) อีกประเด็นหนึ่งการที่มีผู้ทรงคุณวุฒิ วิทยฐานะเชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษา บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่เป็นผู้ เกษียณอายุราชการ มาเป็นอาจารย์ประจำตามระเบียบของ มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อทำหน้าที่อาจารย์นิเทศก์ ทำให้อาจารย์การศึกษาที่มีอาจารย์นิเทศก์ที่มีคุณภาพและประสบการณ์สูง รวมทั้งทำให้อาจารย์การศึกษาที่มี จำนวนอาจารย์นิเทศก์ต่อนิสิตเป็นไปตามเกณฑ์ของคุรุสภาด้วย

3. ผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิทยาลัยการศึกษาได้ มีการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีสัดส่วนอาจารย์นิเทศเป็นไปตามเกณฑ์ของ คุรุสภา มีการเตรียมความพร้อมด้วยการปฐมนิเทศให้นิสิตทั้งด้านวิชาการ การวางตัว การปรับตัวในการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งสอดคล้องกับ (Tanapatarasotiwat, S., et al., 2015) ได้มีการทดลองใช้กิจกรรม การปฐมนิเทศนิตินเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนการออกฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่านิสิตส่วนใหญ่มีความตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และมีความพร้อมด้าน จิตใจในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นิสิตได้รับการนิเทศเป็นไปตามที่กำหนดผ่านการนิเทศทั้งแบบตัวต่อตัว (Face to Face) และแบบออนไลน์ (Online) ผ่านสื่อเทคโนโลยี video หรือ clip รวมทั้งกลุ่มไลน์ อันเป็นการ เรียนรู้ร่วมกันระหว่างอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนิสิตตามแนวคิดทฤษฎี ทวิปริทัศน์และแนวคิดพื้นที่ที่สาม (Hybridity Theory and Third Space Concept) ของ (Bhabha, H.K., 1994) ประยุกต์ใช้สำหรับ กระบวนการผลิตครู โดย Zeichner, K. (2010) ที่เป็นการทำงานร่วมกันของ 3 ฝ่ายในการส่งเสริม สนับสนุน เกื้อกูลซึ่งกันและกันในการทำบทบาทหน้าที่ของตนเอง สอดคล้องกับระบบการประเมินการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยวิสคอนซินเมดิสัน ประเทศสหรัฐอเมริกา (University of Wisconsin-Madison, 2011) ที่กล่าวถึงบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการฝึกประสบการณ์ทั้ง 3 ฝ่าย คือ อาจารย์นิเทศก์ จากสถาบันผลิตครู (University Supervision) อาจารย์พี่เลี้ยงในโรงเรียนฝึกประสบการณ์ (Cooperating Teacher) และนิสิตครู (Student Teacher) โดยมีกระบวนการประเมินแบบต่อเนื่อง นอกจากนี้ กระบวนการที่ ใช้การนิเทศแบบออนไลน์ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ สอดคล้องกับโครงการพัฒนา จรรยาบรรณวิชาชีพครู บนฐานชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Ethical and

Electronic Communication Professional Learning Community: e-PLC) จากการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ทำให้มีสัดส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาตามที่กำหนด และส่วนใหญ่สามารถประกอบวิชาชีพครูตามเป้าหมายการผลิตนิสิตครูของวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ควรมีการพิจารณาการใช้ระบบการนิเทศแบบออนไลน์ (Online) โดยใช้ Video หรือ clip ควบคู่กับการนิเทศแบบตัวต่อตัว (Face to Face) ที่สามารถทำให้เห็นเหตุได้ตลอดเวลา ไม่นิเทศเฉพาะเมื่ออาจารย์นิเทศก์ไปที่โรงเรียนเท่านั้น อีกทั้งยังสามารถใช้ระบบออนไลน์เชื่อมโยงกับอาจารย์ที่เลี้ยงเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้อีกด้วย
2. คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่มีประเด็นปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเช่นงานวิจัยครั้งนี้ ควรนำผลการวิจัยไปพิจารณาใช้ตามบริบทของสถาบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ระบบการนิเทศที่เชื่อมต่อผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Online) กำหนดประเภทเฉพาะการใช้สื่อเทคโนโลยี Video หรือ Clip ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม
3. คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่มีประเด็นปัญหาการเลือกสถานศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควรนำผลการวิจัยไปพิจารณาใช้ตามบริบทของสถาบัน ในการเปิดโอกาสให้นิสิตเลือกกลับไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนเดิมที่นิสิตสำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6
4. คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ที่มีปัญหাজำนวนอาจารย์นิเทศที่เป็นไปตามเกณฑ์ของคุรุสภา ควรนำระบบผู้ทรงคุณวุฒิเป็นอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย ทำหน้าที่เฉพาะการเป็นอาจารย์นิเทศก์ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม
5. คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่มีประเด็นปัญหาคุณภาพของนิสิตนักศึกษาที่เรียนครบรายวิชาตามโครงสร้างหลักสูตร แต่ยังไม่ผ่านเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาด้านรายวิชาบังคับและหรือคะแนนเฉลี่ยรวม ควรนำผลการวิจัยไปพิจารณาใช้กรณีกำหนดให้นิสิตนักศึกษาต้องผ่านเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการผลิตครู รูปแบบการผลิตครูหลักสูตรควรระดับปริญญาตรี 2 ปี ปริญญา กับการผลิตครูรูปแบบเดิมทั้งหลักสูตรการผลิตครูปริญญาตรี 5 ปี หลักสูตรการผลิตครูระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตครู และหลักสูตรการผลิตครูระดับปริญญาโท
2. ควรมีการพัฒนา รูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต (Pre-service teacher) จากผลการวิจัยสู่การพัฒนากระบวนการพัฒนารายบรรณวิชาชีพครูประจำการ (In-service teacher) บนฐานชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Ethical and Electronic Communication Professional Learning) ด้วย Google App for Education

References

- Bhabha, H.K. (1994). **The location of culture**. London : Rutledge.
- Chickering & Reisser. (1993). **Education and Identity (second edition)**. San Francisco : Jossey-Bass.
- Ethics in Professional Learning Community: e-PLC**. (2018). [Online]. Available : www.arch.kmitl.ac.th/new/th/news/detail.php?id=546 [2018, March 20].
- Government Gazette. (2009). **Dual Bachelor's Degree program Management, Thai Institute of Higher Education 2009 Announcement**. Bangkok : Ministry of Education.
- _____. (2014). **Educational Degree and Diploma for Professional practice Approval**. Bangkok : Kurusapa
- Kolb, D.A. (1984). **Experiential learning : Experience as the source of learning and Development**. New Jersey : Prentice-hall.
- Kurusapa Secretariat Office. (2018) **Strengthen Process of Ethics in Professional Learning Community Development by Information Technology System**. Bangkok: Kurusapa.
- Office of the Education Council: ONEC. (2015). **The Study Report of Teacher Production and Teacher Development Status in Thailand**. Bangkok : Ministry of Education.
- Roadrangka, V. & Srisukwatananan, P. (2007). **Problems in professional experience training of student teacher in science education**, Faculty of Education, Kasetsart University, Academic Year 2001. *Kasetsart Journal: Social Science (Thailand)*. Bangkok : Kasetsart University.
- Tanapatarasotiwat, S., et al. (2015). **Developing a teaching professional experience model for enhancing the required characteristic of teacher in the 21st Century**. *Faculty of Education Journal*. Phitsanulok : Naresuan University.
- University of Phayao. (2013). **Guideline for Dual Bachelor's Degree program Management**. Phayao : University of Phayao.
- University of Wisconsin-Madison. (2011). **Elementary Education Program Student Teaching Handbook**. Wisconsin : School of Education.
- Zeichner, K. (2010). Rethinking the Connections between Campus Courses and Experiences in College-and University-based teacher Education. *Journal of Teacher Education*, 61(1-2), 89-99.